

Ortadoğu'nun Yalnızlığı: Entelektüel Temsiliyet Krizi

“Benim değil bu hikâyeye, bir başkasının hayatını anlatıyor. Sadece belirsizlik ya da tutarsızlık sezdiğimde el sürdüğüm kendi kelimeleriyle. Her gerçek kadar değeri olan kendi gerçekleriyle.”

Amin Maalouf, meşhur *Les Échelles du Levant* (Doğu'nun Limanları) romanına bu itiraf niteliğindeki zaruri bir kabullenışı ifade eden cümleler ile başlar. Ortadoğu'da 1916 itibarıyla yeni sayfaların açılması, 1920 Beni Musa ve 1922 Jaffa Ayaklanmaları ile Pan-Arap hareketlerinin başlaması, 1948'de İsrail'in Anglo-Sakson aklın eliyle kurulması ve bu yıldan günümüze kadar devam edecek olan Arap-İsrail savaşlarının muhtelif tarihlerde patlak vermesi ile bu coğrafyada temaşa edilen politik, ekonomik, sosyolojik ve demografik değişiklikler, teşekkül eden yeni jeopolitik dinamikler, bu yeni jeopolitik dinamiklerin sonuçları olarak müşahade ettiğimiz insani krizlerin, ekonomik hegemonyaların, Osmanlı'nın tasfiye sürecinin halen daha devam ettiğini göstermesinin yanında kabullenmemiz gereken çok önemli bir tarihsel gerçekliği de yansıtır niteliktedir.

Ortadoğu toplumlarının artık kendi varoluşsal hikâyesini yazmanın telaşında olduğu hakikatini kabul etmemiz gerekiyor. Osmanlı himayesinden kopuşla birlikte Ortadoğu halklarında hayat bulan kültürel motivasyonlar, etnik aidiyetler, dinî mensubiyetler, politik kaygılar ve ekonomik menfaatler Osmanlı himayesi altındaki zamanlardan çok başkadır artık. Müspetliğini ya da menfiliğini tartışmıyorum. Ortadoğu bu hususlar etrafında yeni kahramanları, yeni zaman algıları, yeni olay örgüleri ve mekâna verilmeye çalışılan yeni poetik anlamlarla başka bir hikâyeye yazmanın sancısı içerisinde. Başta Amin Maalouf'a yaptığım atıf, Türkiye'nin bölge üzerindeki tarihsel ve buna bağlı dinî misyonuna dayalı görev idrakine artık katılmadığımdan, “Türk'ün bu topraklar nezdinde beklenen” olduğunu ifade eden hamasi argümanları makul ve pragmatik görmediğimdendir.

Ortadoğu'da, özellikle Filistin topraklarında müşahade etmek zorunda olduğumuz ve neredeyse bir asırdır devam eden soykırım ve işgal tecrübelerine verilecek tepkilerde bu sebeplere bağlı teknik yanlışlıklar var. Mana olarak doğru tepkilerin yanlış teknikler ile gösterilmesi söz konusu. Bu da tabiatıyla teori & pratik birlikteliğini karşılayan praksiste çıkmazlara sebep oluyor. Verilmesi gereken söz konusu tepkiler ideoloji, tarihe duyulan özlem ile romantik tatminden öteye geçmeyen ve geçerliliği artık kalmayan varsayımsal sorumluluklar ile aranan çözüm arayışları ve bu minvalde gelişen eleştirel üsluba dayalı pratik, en başta teorinin geçersizliğine/mutebersizliğine yaslandırıldığı için hiçbir sonuç vermeyecektir; vermiyor da...

Bu romantik motivasyonların, uzunca bir süre fiziken ve siyaseten resmî mahiyette hükmedilen topraklar üzerinde bugün için hayalî, gerçek dışı, mevcut sosyolojik, dinî, politik ve sosyal konjonktürden habersiz ve hazzı birtakım fikirler, duygusal reflekslerle donatılması ve bu güdüyle meseleyi ele alış tarzı aslında kendi hikâyesini yazmanın o bilindik sancısını çeken Ortadoğu halklarını fikrî hegemonya altına almakta olduğunu anlamamız gerekiyor. Bu coğrafyanın selametini Türkiye'den düşünen, vicdani ve insani refleksleri kendine dert edinen kim olursa olsun meseleyi kendi mazisinin gerçeklikleriyle, tarihsel haz arayışıyla ya da müşterek dinî aidiyetine dayalı söylemlerle değil, Ortadoğu'nun yirminci asrın başından

bugüne kadar teşekkül eden jeopolitik, demografik, kültürel ve politik bir söylem geliştiren dinî gerçekleriyle ele alması, bu toprakların selameti için daha hayırlı olacaktır. Buradan çıkarılacak mesaj Ortadoğu halklarını amiyane tabirle kendi başlarının çaresiyle baş başa bırakmak gibi umursamaz ve vurdumduymaz bir tavrın öğütleniyor olması kesinlikle değildir. İhtiyaç duyulan refleksin romantik, afaki, hamasi ve geçerliliğini yitirmiş değil; makul, rasyonel ve bu coğrafyanın yeni gerçekliklerine uygun tarzda olmasıyla ilgilidir. Zira geçerliğini kaybeden teoriler ve sonucunda ortaya çıkan yanlış teknikler zevahiri kurtarmaktan, vicdanı rahatlatmaktan öteye geçirecek potansiyelden yoksundur.

Nasıl ki Türkiye Cumhuriyeti sınırları içerisinde birtakım sınırlı ideolojileri ve on dokuzuncu asrın sonu ile yirminci asrın başına tekabül eden tarihsel tecrübeleri referans alarak Ortadoğu’da yaşanan gelişmelere kayıtsız kalınarak sergilenen politik duruş, başta insan olmanın fitri esaslarına aykırıysa; yine aynı türden başka renk ideolojiler eliyle, belli bir siyasi güruha dahil olduğunu ilan etmenin verdiği psikolojik/egosantrik haz dışında işlevi olmayan siyasi söylemler, geçerliğini bugün için yitirmiş tarihsel sorumluluklar ve ayağı yere basmayan şovenist tutumlar da bir o kadar yanı başımızda olan bitenleri idrak etmekten uzaklaştırıyor bizi. (Üslup ve tutuma dayalı aynı praksis hatası bugün Uygur Türklerinin maruz kaldığı zulme karşı varolan umursamaz ve tam tersi ideolojik sahiplenme için de geçerlidir.)

Çok açık söyleyebilirim. İster Balkan toprakları ister Mağrip ister Ortadoğu coğrafyası olsun, bu topraklar nezdinde “*Türk beklenendir!*” ya da “*Osmanlı’ya duyulan hasret*” gibi subjektif iddialar artık birer illüzyondan ibarettir. Yaser Arafat’ın 1986 yılında Mehmet Ali Birand’a verdiği röportajda “*Siz Türkler, uzun süre hükmettiğiniz ve şimdi bize emanet ettiğiniz bu topraklara sahip çıkmalısınız. Bu sizin tarihsel sorumluluğunuzdur.*” minvalindeki sözleri, mevcut konjonktürün gerçekliğinden öte içinde olduğu zaruri şartlar gereği romantik ve politik bir manevradır aslında. Jorga’nın Türkçeye *Devlet-i Osmaniye Tarihi* adıyla çevrilen *Geschichte des Osmanischen Reiches*’ındaki ifadesiyle Türk tarihinin zirvesi olan Osmanlı İmparatorluğu, İbn Haldun’un *Mukaddime*’sinde de ortaya koyduğu devlet teorisi formülasyonu ve belki de imparatorluk mukadderatı gereği görevini ifa etmiş ve jeopolitik mevcudiyetiyle birlikte yönetimi altındaki topraklar üzerinde beşerî alanlardaki hâkimiyetini de yitirmiştir. İmparatorluk bakiyesinden çıkmış toplumlar artık kendi varoluşsal süreçlerini inşa etme ve tamamlama telaşındadır. Balkanlar’da, Mağrip’te, Kırım’da, Kafkasya’da tecrübe ettiğimiz sancıların aynı mahiyette farklı pratiğini Ortadoğu’da da müşahede ettik ve daha da artan, şiddetlenen biçimine halen daha şahitlik ediyoruz. Tabii kendine has jeopolitik dinamikleri Ortadoğu özelinde uygulanan faili belli muhtelif emperyalist tasarıların gölgesinde.

Söyleyeceğim şeyin esasına tekrar gelecek olursam; Ortadoğu’nun bugüne değin süregelen ve uzun bir süre zarfında da bitmesi çok da beklenmeyen sancıları aslında bir hikâyeye başlarken çekilen, yazıya başlık koyma ve söze nereden gireceğini bilememenin getirdiği o tanıdık zihinsel ve ruhsal sancılardır. Bu bir zihinsel kriz olarak karşımızda duruyor. Bu zihinsel krizin altında yatan ve bu krizi bugün için katmerli halde şiddetlendiren daha büyük kriz ise Ortadoğu’nun, bu varoluşsal hikâyesini yazacak, okuyacak, icra edecek, söyleyecek ve en önemlisi uluslararası mecrada aksiyolojik (etik & estetik) bayraktarlığını yapacak entelijansiyasını son yirmi beş yıl içerisinde kaybetmiş olmasıdır. Buradan hareketle söyleyebilirim ki Ortadoğu’nun huzurdan önce entelijansiyaya ihtiyacı var.

Her toplumun elbette tıpta, hukukta, mühendislikte, finansta, akademide ya da daha genel bir tabirle *studia humanitatis* kavramının içini dolduran beşerî bilimlerde tahsil görmüş uzmanlarına ihtiyaç vardır. Burada teknik müktesebatı haiz olan profesyonel özne formunda “uzman” kelimesini kasten kullanıyorum. Zira cemiyetlerin pragmatik ve zahirî ihtiyaçları ve toplumların teknik sürdürülebilirlikleri bu profesyonel “uzman” zümresi tarafından karşılanır. Fakat sosyolojik farkındalık, tarihsel muhakeme, etik normların işleyişi, estetik idrakin gelişmesi ve en önemlisi cemiyetlere has değerlerin işlenerek “yeniden” üretilmesi için içinden çıktığı toplumsal değerler ile evrenselliği sentezleyebilmiş, heyecanlı, tutkulu, marjinal, coşkun bir zihinsel iştiyak sahibi, evrensel kodların layıkıyla farkında ve bu tutku dolu heyecanını uluslararası mecralarda da temsil edebilecek bir amatörizmden beslenen, Edward Said’in *Representations of the Intellectual*’da kullandığı şekliyle “amatör” entelektüeller bir toplumun varoluşsal istikbali için elzemdir. “Amatör” kelimesini neden kullanıyorum? “Amatör” kelimesi pek çok dilde olduğu gibi dilimizde de “tecrübesizlik/*inexpernced*” ile anlam kazanmış olsa da bu kelimenin, “sevmek, âşık olmak” anlamındaki Latince “*amare*”den (Fr. *amour*) gelen etimolojisi, söz konusu kelimeye dair bizi başka bir anlam derinliğine götürüyor.

Said’e göre “*amatörizm*”, kâr odaklı, bencil ve dar uzmanlaşmayla değil, özen, heyecan ve sevgiyle beslenmiş, marjinallikle yoğrulmuş ve nihayetinde herhangi bir türden menfaat olmaksızın salt tutkuya yaslanan, etkin entelektüel motivasyona ve aktif aydın refleksine tekabül etmektedir. Bu yazıyı yazmamdaki temel muradım kendi nazariyeme göre entelektüel reflekslerinin nasıl olması gerektiğine dair tavsiyelerden ya da entelijansiyada bulunması gereken tipolojik özelliklerden bahsetmek değil elbette. Esas muradım, Ortadoğu jeopolitiğinde bir vakitler, özellikle de İkinci Cihan Harbi sonrasında, içlerine doğdukları toplumlarına sosyal, siyasal ve kültürel krizlerin yönetimine dair rehberlik etmek ve yeni devlet sahibi ol(durulmuş) bu toplumları uluslararası mecraya entegre etmek gibi ağır bir sorumluluğun altına giren entelektüellerin bugün var olmadığına ve Ortadoğu halklarının tüm beşerî varoluşsal problemlerinin yanı sıra aslında ağır bir temsil kriziyle karşı karşı olduklarına dair birtakım tespitlerde bulunmaktır. Bu yüzden entelektüel tipoloji üzerine yoğunlaşp yazının odağından çıkma ve sözü uzatma niyetinde olmadığım için bu konu hakkında birkaç kaynak tavsiyesiyle iktifa edeceğim.

Entelektüelin motivasyonel kabiliyeti ve karakteristik özellikleri hakkında fikir sahibi olmakla birlikte profesyonel uzman ile amatör entelektüel arasındaki farkların ne olduğunu anlamak için en doğru üç kaynak Edward Said’in *Representation of The Intellectual*, Julien Benda’nın *The Treason of the Intellectual* ve Edward Shils’in *The Intellectuals and the Powers* adlı çalışmalarıdır. Bu kaynakları, entelektüel kavramının neredeyse hiç anlaşılmadığı, bilgi sahibi olmanın entelektüel kimlik zannedildiği yurdumuzda, bizim “entelektüel” zümreyi temsil ettiğini zannettiğimiz profesyonel “uzman”larımızın da bu konuda aydınlanması için bir rehber olarak gördüğümü ifade etmeliyim.

Tekrar mevzumuzu dönelim. Ortadoğu jeopolitiğinin politik huzur ve sosyolojik istikrardan daha çok entelijansiyaya ihtiyaç duyduğu fikrini bana estetik formda aşıl原因an kişi Iraklı şair ve akademisyen Dr. Ali Jaafar Al-Allaq’tır. Londra’da haftalık çıkan *al-Arab* gazetesinin köşe yazarı ve *al-Aqlam* dergisinin editörlüğünü yürüten Ali Jaafar ile Türkiye’de düzenlenen bir şiir organizasyonunda tanışmış ve organizasyon süresince muhabbet etme imkânı bulmuştum.

Neden estetik form diyorum? Çünkü Ortadoğu siyasetinde süregelen krizin detaylarını konuştuğumuz bir sohbet içerisinde Filistin'deki sol fraksiyonun önde gelen isimlerinden ünlü şair ve entelektüel Mahmut Derviş hakkında açılan bir bahsi değerlendirirken söylediği şey oldukça dikkate değerdi: “*Ortadoğu şiirin doğduğu yer. Bu yüzden Ortadoğu'yu politikacılar değil, şairler kurtaracak.*” Bu yazıda bana Filistinli şair, gazeteci ve entelektüel Ghassan Kanafânî'nin “*Edebiyat, Filistin halkının sesi ve mücadelesidir.*” sözlerini hatırlatan Ali Jaafar'ın bu haklı argümanındaki “şair” tabirini, anlamsal boyutta genişleterek bütün bir aksiyolojiyi temsil eden entelijansiya zümresine tebdil ediyorum. Zira Ortadoğu siyasetinin ve sosyolojisinin hâl-i pür-melâline dair evrensel boyutta ve uluslararası kamuoyunun dikkatini çekebilecek potansiyelde kaleme alınan bir makalenin, okunan bir şiirin, icra edilen bir müziğin, mırıldanılan bir şarkının, “ne yaptığının “ve “niye yaptığının” idrakinde olmayan kitlelerin sokaklarda yankılanan sloganlarından çok daha tesirli olduğu kanaatindeyim. Ortadoğu'nun son yirmi-yirmi beş yıldır eksikliğinin bir türlü farkına varamadığı ya da kendi sosyolojisine kasten hissettirilmediği etik ve estetik refleksi tam olarak budur.

Bu telafi ve ikame edilemeyen eksikliğin yarattığı trajik sonuç ise coğrafyanın sosyokültürel açıdan iflah olmaz bir temsil krizine gark olması şeklinde çıkıyor karşımıza. Halbuki yakın tarih bize bugünkü trajik manzaranın tam aksini gösterecek mahiyette referans olma rolü üstleniyor. Dünya medeniyet tarihinin sıfır noktasına karşılık gelen bu topraklar, Osmanlı hâkimiyetinin sona erdiği yirminci asrın başlarından iki binli yıllara değin yaklaşık bir asırlık süreçte başta Mısır olmak üzere Lübnan, Suriye ve Filistin coğrafyası, Arap dünyasının kuzeydoğu cihetinde ise kadim Fars ikliminin vârisi Şahlık İrani oldukça kudretli, uluslararası mecrada tesirli, evrensel dile hâkim ve bölgenin hem tarihini hem de sosyokültürel kodlarını etik ve estetiğin oluşturduğu en üst seviyede temsil edebilecek potansiyelde işletilen entelijansiya hareketlerine şahit olmuştur.

Örneğin Arap edebiyat muhitlerinde Nobel Edebiyat Ödülü'nü kazanmış ilk ve tek yazar Necip Mahfuz, 1911, Mısır/Kahire doğumluydu ve kitaplarını sosyal realist bir üslupta kaleme aldı. Özellikle *Kahire Üçlemesi*'yle tanınan Necip Mahfuz'un bana göre en önemli kitaplarından birisi de Mısır'ın fikir ve kültür hayatını temsilen yaratılmış kurmaca elli beş portre ile özellikle Nâsır ve Enver Sedat iktidarları dönemine tekabül eden Mısır entelijansiyasının fikrî dinamiklerini gözler önüne serdiği *al-Marâyâ* (Aynalar) adlı romanıdır.

Necip Mahfuz, Mısır halkı için sadece bir roman yazarı değildi elbette. Bireysel gelişimin ve toplumsal ilerlemenin kodlarını her türlü statükoya olan muhalif kimliğinde eriterek işlemiş, kendisini zihinsel sürgüne mahkûm etmiş bir aydıdı. Necip Mahfuz'un, kendisine “*Ortadoğu'nun Balzac'ı*” lakabını kazandıracak bu entelektüel fitratı, Humeyni İrani'nı epey rahatsız etmişti. 1989 yılına gelindiğinde Necip Mahfuz için, Mısır'da “Kör Şeyh” olarak bilinen köktendinci Ömer Abdurrahman tarafından ölüm fermanı verildi. İşte bu yüzden dünyaya sosyal realizm penceresinden bakan Necip Mahfuz'u, fikirlerine katılalım ya da katılmayalım, içine doğduğu toplumun acılarını ve kolektif gelişme arzularını dünya entelektüel mecralarında temsil etme kabiliyetine binaen Mısır modernleşmesinin öncülerinden ve çağdaş Mısır entelektüellerinden biri olarak saymak durumundayız. İki binli yıllarda başka bir çehreye bürünen Mısır'da böyle bir figüre denk gelmek bir hayli zor.

1923, Şam doğumlu, yazarlığı ve diplomatlığından daha çok kadınlar ve Filistin için yazdığı şiirlerle bilinen Suriyeli büyük şair Nizar Kabbani'ye mercek tuttuğumuzda Kabbani'nin, kadının Arap toplumundaki yerini sorguladığını, cinsiyet eşitliği konusunda güçlü bir duruş sergilediğini, Arap toplumlarına bilişsel ve düşünsel bağlamda ağır sosyolojik eleştiriler yaptığını, böylelikle şiirlerinin politik bir ses taşıdığını görürüz. Arap ülkelerinin iç çalkantılarına, diktatörlüklere karşı duruşuyla birlikte Filistin davasına yoğun şekilde destek veren Kabbani'nin siyasal görüşü ise otoriter rejimlerin karşısında özgürlüğü savunan bir pozisyonda şekillenmiş ve bu bilişsel tavır, elbette ona arzu edilen nitelikte “amatör” entelektüel payesi kazandırmış ve ne hikmetse o da sergilediği politik refleksini, tahmin edileceği üzere sol politikaya yaslamıştır. Kabbani'nin söylemini pekiştiren sol politik damarı özellikle 1964'te yayımlanan *Filistinli Sevgili*, 1974'te kaleme aldığı *Beyrut, Göğüslerin ve Yağmurun İçinde* ve 1975 tarihli *Arap Petrollerinin Şarkısı* kitaplarında net bir şekilde görürüz.

Bu listeyi uzatmak gayet mümkün. Fakat biraz sonra ifade etmeye çalışacağım iddiamı temellendirmek adına iki mühim isimden daha bahsetmek istiyorum. Zira yetmiş altı yıllık bir maziye sahip olan Filistin direnişini zikredip de anılmaması büyük bir haksızlığa sebep olacak iki isim, iki entelektüel:

Birinci isim Filistin edebiyatının en güçlü kalemlerinden biri olarak, eserlerinde sürgün, kimlik, direniş ve özgürlük temalarını derin bir entelektüel perspektifle işleyen, romanlarında ve hikâyelerinde, Filistin halkının maruz kaldığı adaletsizlikleri ve diaspora yaşamını hem bireysel hem de toplumsal açıdan inceleyen, *Men in the Sun* ve *All That's Left to You* kitaplarının yazarı, edebî üretimini politik direnişin bir aracı olarak gören ve böylece Filistin davasına dünya çapında bir farkındalık kazandıran ve *The Union of Afro-Asian Writers* (Afro-Asya Yazarlar Birliği) tarafından verilen ve dünyanın en prestijli edebiyat ödüllerinden birisi olan *The Lotus Prize*'1, 8 Temmuz 1972'de Beyrut'ta Mossad'ın organize ettiği suikast sonucu ölümünden sonra ödül komitesi tarafından ismine verilen Ghassan Kanafâni'dir. Hatırası, o zamandan beri Filistinli mültecilerin çocukları için sekiz anaokulu kuran, müdürlüğünü de bir dönem eşi Anni Kanafâni'nin yürüttüğü *Ghassan Kanafâni Kültür Vakfı*'nın kurulmasıyla bugün de yaşatılıyor.

İkinci isim ise adı Filistin direnişiyle bütünleşmiş, şiirleri yirmiden fazla dile çevrilmiş, 2003 yılında Uluslararası Nâzım Hikmet şiir ödülüne de layık görülen, 1982 Eylül'ünde Sabra ve Şatila'da yaşanan katliama istinaden yazdığı *Beyrut Kasidesi* ile 1984'te te Sovyetler Birliği'nde Lenin ödülünü alan, şiirleri ve yazıları nedeniyle birçok kez tutuklanarak cezaevinde yatan, ismi 2006 yılında Nobel Edebiyat Ödülü'nün önde gelen adayları arasında geçen, Filistin'in Celile bölgesine bağlı el-Birva doğumlu Mahmut Derviş'tir. Gelin, Mahmut Derviş'in yazarlık kariyeri boyunca aldığı ödüllere ismen de olsa bir göz atalım: Uluslararası Nâzım Hikmet Ödülü-2006, The Lotus Prize-1969- The Union of Afro-Asian Writers, 1. Lenin Peace Prize-1983-SSCB, 2. The Knight of the Order of Arts and Letters-1993-Fransa, 3.The Lannan Foundation Prize for Cultural Freedom-2001 4.Prince Claus Awards-2004, 5. Bosnian stećak-2007, 6. Golden Wreath of Struga Poetry Evenings-2007.

Bu ödülleri sıralamamdaki sebep, Mahmut Derviş'in ne kadar önemli ve büyük bir şair olduğunu ispatlamaya çalışmak değil elbette. Onun, entelektüel bir duruşla yürüttüğü mücadelesinde uluslararası mecralarda kuvvetli bir temsil kapasitesine sahip olduğunu ortaya

koymaktır. Ayrıca, tahmin edileceği üzere Kanafâni gibi Derviş de hayat manzarasını sol pencereden temaşa etmektedir.

Bu isimleri arttırmak pekâlâ mümkün. Ortadoğu’da, Suriyeli yazar Sâdıq Jabali al- Azm ve Elias Khoury’yi başta olmak üzere halkların kollektif acılarını, sosyolojik travmalarını, psikolojik yaşanmışlıkların topluma yansıyış şekillerini ve geleceğe dair kendi hikâyelerinin hangi başlıklar altında nasıl yazılacağını yine kendilerine öğretmeyi varoluşsal gaye edinen zihinsel ve bilişsel iştihak sahibi “amatör” entelektüeller vardı. Bir zamanların bu “amatör” entelektüellerinin yerini bugün ise pragmatist, determinist ve bilinç kaybını bilgi ile kamufle etmeye çalışan “profesyonel” uzmanlar aldı. Zira uluslararası mecrada varoluşsal temsil, mesai saatlerine tabi kalınarak pragmatist bir hâlet-i ruhiye içerisinde ve bir takım kâr hesaplarının prangalarıyla ifa edilemez; edilemediği de görülüyor zaten.

“Sol” siyasi söylem üzerine vurgu yapmamın ve ismini zikrettiğim bu aydınların politik mensubiyetleri üzerinde durmamın bir sebebi var. Ne gençlik ne de şimdiki olgunluk çağlarında hiçbir sol fraksiyonun mensubu olmamış, sol politik söylemi kullanma ihtiyacı hissetmemiş bir fert olarak ifade etmeliyim ki Ortadoğu’da, bu coğrafyanın uluslararası temsil kabiliyetini yeniden kazanması için evrensel praksisin farkındalığına erişmiş, kolektif acıları bu evrensel değerler dahilinde işleyebilen ve uluslararası cemiyetin dikkatini çekebilecek raddede aksiyoner, hayatı anlamlandırma tarzında gayet seküler hüviyetteki yüksek kültür temsilcilerinin yeniden yetişmesi elzemdir. İslamcı teori/pratik birlikteliğini referans alan siyasi zümrelerin yükseldiği doksanlı yıllara kadar muhtelif Ortadoğu coğrafyalarından tanıdığımız entelektüel mizaçlı portrelerin kimisinin vadesinin dolması, bir kısmının da yaşına binaen kenara çekilmesinden doğan bilinçsel ve zihinsel boşluğun yarattığı düşünce krizinden çıkılması, bu mahiyetler ve meziyetlere sahip yüksek kültür sınıfının yetiş(tiril)mesine bağlıdır.

Söz konusu bu temsil sınıfının üstlenmesi gereken politik, entelektüel ve aksiyolojik söylemin evrensel normlarda muhatap alınması ve uluslararası mecrada karşılık bulması için sol referansa yaslanması gerekir; Türkiye’deki bazı İslamcı kalemlerin iddia ettiği gibi İran merkezli Şii damara karşı yükseltilmesi arzulanan Sünni İslam referansına değil. Ortadoğu entelijansiyasının temsil ettiği yüksek kültürel sınıfta olması beklenen sol aksiyolojinin devlet ve siyaset pratiğindeki karşılığı herkesin malumu olduğu üzere Pan-Arabizme tekabül ediyor. Pan-Arabizm, beslendiği ideolojik temel itibarıyla belki de dünyada bir istisnayı içeren ilginç bir makro ideolojidir.

Neden istisna diyorum? Çünkü dünyanın hemen hemen her coğrafyasında muhafazakâr (conservatist) refleksin tezahürlerinden birisi olan milliyetçilik, sağ merkezli bir siyasi mahiyeti haiz iken Pan-Arabizm kavramı altında kendisine gelişme imkânı bulan Arap milliyetçilik hareketlerinin bunun aksine seküler ve sosyalist bir motivasyon üzerine neşvünema seyri vardır. Pan-Arabizmi, Türkiye’nin çiçeği burnunda bir NATO üyesi olduğu zamanlarda izlemeye mecbur bırakıldığı Batı yanlısı politikalar uğruna arasına mesafeler koyduğu, muayyen bir etnisiteye dayalı olsa da Kuzey Afrika, Hicaz ve Ortadoğu gibi geniş bir coğrafyayı kapsadığından Pan-Arabizmi makro ölçekli kültürel bir ideoloji olarak görmek herhalde yanlış olmayacaktır. Bir başka deyişle söyleyecek olursam Pan-Arabizm, özellikle Mısır, Lübnan, Filistin ve Suriye merkezli yakın çağ Arap modernleşmesinin politik terminolojisini karşılar.

Zira Pan-Arabizmin en büyük temsilcisi olarak görebileceğimiz, Mısır'ın eski Cumhurbaşkanı Cemal Abdülnâsır'ın 1958'de, sonu hüsrarla biten Mısır ve Suriye'yi birleştirerek Birleşik Arap Cumhuriyeti'ni kurma gayretleri bunun bir tezahürüdür. Ayrıca modern Mısır entelijansiyasının, yakın tarihteki en büyük bilişsel ve düşünsel atılımını onun iktidarı döneminde sergilediğini de yeri gelmişken ifade etmiş olayım.

Bugün Orta doğu, kolektif acılarını ve sosyokültürel krizlerini uluslararası mecrada temsil edebilecek yegâne zümre olan entelijansiyadan yoksundur. Coğrafyanın yaşadığı jeopolitik travmaların aşılamıyor olması ve bu coğrafyanın beşerî disiplinlerin neredeyse tümüne dair kaotik döngüye gark olmasının politik, diplomatik ve ekonomik sebeplerinin dışında bir nedeni de budur bana göre.

Ortadoğu'nun çok yarası var. Ama en ağır, en derin ve iyileşmesi en zor yarası Filistin. Bu yüzden yazıda ifade etmeye çalıştığım meramımı Filistin örneği üzerinden temellendirip yazıyı bu şekilde nihayete erdireceğim. Keşke Ortadoğu'da şu sıralar yazılmaya çalışılan trajik hikâye de tıpkı Filistin hakkında kaleme alınan yazılar, makaleler, kitaplar gibi temellendirilecek ve nihayetinde toparlanacak kolaylıkta olsaydı.

Filistin meselesinin politik, ekonomik, diplomatik, askerî ve sosyolojik cihetlerinin yanı sıra aslında başlı başına üzerinde durulması gereken ve pek çok düşünür tarafından detaylandırılan entelektüel ve akademik mahiyeti vardır ve bu mahiyetin, ihtiyaç duyulan uluslararası fikrî mutabakatın oluşması, dünyanın vicdanlı halk kitleleri ve sivil toplum örgütleri seviyesinde daha aktif farkındalık kazandırılması ve aksiyolojik muhitlerin politika ve diplomasiye yön vermesi gibi hayati öneme sahiptir.

Filistin, dünyaya bilişsel bir sorumluluğu ve “değer” odaklı düşünsel tarafgirliği içeren bir modern düstur armağan etmiştir: Filistin'in yanında olmak tüm beşerî ve duyuşsal hassasiyetlerin yanında dinî ve etnik sınırlılıkları, ucuz politik ve iktisadi çıkarları geçersiz kılan entelektüel bir duruştur. Tıpkı Doğu Türkistan'da Uygur Türklerinin, Myanmar'da Müslüman Rohingya halkının ve Sudan/Darfur'da Arap olmayan sivillerin yanında olmanın da etnik kimlik aidiyetlerini aşan bir insani, evrensel entelektüel duruş olması gibi. Entelektüelitenin, doğru ve efektif kullanıldığında diplomatik baskıların, ekonomik güçlerin ve politik kudretlerin erişemeyeceği potansiyel tesirlere sahip olduğunu unutmamak gerekir. Bugün çeşitli coğrafyalarda, muhtelif sosyal yapılarda halen daha devam eden soykırım ve mezalim faaliyetlerinin kısa vadede önüne geçilememesinin bir sebebi de bu mezalimlerin failleri üzerinde kurulması gereken uluslararası entelektüel otoritenin uygulayacağı potansiyel bilişsel baskının göz ardı edilmesi gibi hayati bir hataya düşülmesidir.

2006 yılında, Gazze'de yaşayan Ortodoks Hristiyan demografisinden dahi oy alarak iktidarı ele geçiren ve Filistin Yasama Meclisindeki çoğunluğu göğüsleyerek Gazze şeridinin yönetimini tek başına devralan, *adını* حركة المقاومة الإسلامية *adını* nin kısaltmasından alan, Sünni İslam mensubiyetli, Mısır merkezli *İhvan* hareketinin Filistin şubeliğini yapan Hamas; 2006 Lübnan-İsrail Savaşı'nda eli güçlenen ve Güney Lübnan'da bugünkü nüfuzunu oluşturan Şiî hüviyetli Lübnan Hizbullahı ve tüm devlet politikasını Ortadoğu'nun Şiîleşmesi gayesi üzerine inşa eden İran İslam Cumhuriyeti. (2011'den bu yana iç savaşla başı dertte olan ve toprak bütünlüğünü

büyük oranda kaybetmiş Suriye ile bir zamanların Arap modernleşmesinin merkezi ve Arap ülkelerinin lideri hüviyetini neredeyse kaybetmiş Mısır'ı saymıyorum.)

Ortadoğu'da aktif taraf olarak müşahede ettiğimiz bu din temelli politik söylem otoritelerinin yaptıkları en hayati yanlış, yürüttükleri varoluşsal politikalarda Filistin/İsrail meselesinin entelektüel ve akademik boyutunu kasıtlı ya da gayriihtiyari göz ardı etmiş olmalarıdır. Zira doksanlı yıllar itibarıyla FKÖ'nün uluslararası konjonktürde uzun uğraşlar sonucu tesis ettiği ve sonunda Filistin'in devlet statüsü kazanmasının önünü açan entelektüel otoriteyi sarsmak için bizzat İsrail tarafından yükseltilen Hamas ve Lübnan Hizbullahı ile 1979'daki İslam devrimiyle neredeyse tüm kadim medeniyet hafızasını ve milletlerarası entelektüel itibarını tasfiye eden İran İslam Cumhuriyeti gibi radikal, marjinal, merkezli politik yapıların hiçbirisi, bölgede aldıkları konum, yürüttükleri pragmatik/çıkarıcı politika, bilişsel referanslarının kaybedilişi ve uluslararası muhitler nezdinde potansiyel geçerliklerini tesis edememelerinden Filistin meselesinde genelgeçer temsil gücüne bugün için asla sahip değildir.

Tüm merkezli ideolojilerin mukadderatıdır bu aslında: Elindeki habbeyle semadaki kubbeye namzet olmanın irrasyonelliği. Dolayısıyla Filistin davası, bizzat bu davaya sahip çıktıklarını iddia eden paramiliter zümreler tarafından düşünsel ve bilişsel mahiyette kendi kaderine bırakılmıştır. Halbuki yakın mazi bize daha farklı, ayağı yere basan ve rasyonel bir manzaranın bir vakitler var olduğunu gösteriyor. Hamas'ın politik söylemine yönelttiğim eleştiriler, Mahmut Abbas'ı ve bugün de liderliğini yürüttüğü *el-Fetih* hareketini entelektüel bağlamda meşru ve makbul kılmak için değil elbette. Zira el-Fetih hareketi bugün Mahmut Abbas'ın basiretsizliği ve cesaretsizliği ile iflah olmaz bir zihinsel gafletin pençesine mahkûm olmuştur.

1948 itibarıyla süregelen Filistin davasıyla adı bütünleşen, Filistin dendiğinde ilk akla gelen isim, tüm tenkit edilecek yanlarıyla, hiç şüphesiz Kahire doğumlu, sol hüviyetli Filistin Kurtuluş Örgütü'nün lideri, Filistin Ulusal Yönetimi'nin ilk başkanı olan Yaser Arafat'tır. Katıldığı tüm uluslararası organizasyonlarda ve dünya basınına verdiği röportajlarda kendisini Filistin'in bir direnişçisi olarak tanıtan Arafat, aynı zamanda direnişin askerî kanadını da komuta eden militer bir portreydi. Bu mahiyetine rağmen uluslararası camiada tesis ettiği politik sempatinin kaynağında çok başka bir sebep yatmaktadır. O da her ne kadar politik ve askerî bir kimlik sahibi olsa da Filistin siyasetinde aktif görevi olan entelektüel figürleri askerî/politik portresinin her zaman yanında, zaman zaman da önünde lanse etmiş olmasıdır.

Filistin Kurtuluş Örgütü'nün politik cihette yaslandığı sol referansın ona kazandırdığı uluslararası sempati avantajıyla beraber Arafat, bu mücadeleyi felsefe, edebiyat, düşünce ve basın yayın camialarından yerel ama tüm dünyada tanınırlığı olan entelijansiya ile birlikte yürüttü.

Bizzat Filistin Kurtuluş Örgütü'nün 1993, Oslo Görüşmeleri'ne kadar süreçte aktif danışmanlığını yürüten Edward W. Said, şiiri diplomatik bir koz derecesinde ustaca kullanan Mahmut Derviş, basın yayın faaliyetleriyle birlikte Filistin siyasetine uluslararası camiada edebî bir form kazandıran Ghassan Kanafânî, romanları ile Arap sosyal bilincine Mısır'dan yön vermeye çalışan Nobel Ödüllü Necip Mahfuz, Filistin siyasetine dair Suriye halkından reaksiyon almaya çalışan ve bütün gayretini, yazdığı aşk şiirlerinde bile, Suriye sosyolojisinde

farkındalık uyandırmaya harcayan Nizar Kabbani bu entelektüel kadronun en meşhurları ve en bilinenleridir.

Filistin Kurtuluş Örgütü bünyesinde entelektüeliteyi aktif Filistin siyasetine dahil eden Faruk Kaddumi, Dr. Hanan Aşravi, Said Kemal, Ahmet Kurey ve Nabil Şaat'ın isimlerini de burada anmam gerekiyor. İsimlerini daha da arttıracığımız bu entelektüel temsil kabiliyeti yüksek portrelerin Yaser Arafat'a sunduğu en büyük imkân, askerî ve politik cihetin daha önde görüldüğü Filistin siyasetine kültürel, etik ve estetik kaideleri de dahil ederek bu varoluşsal politik direnişin uluslararası camiada meşruiyetini sağlamış ve Filistin siyasetine oldukça kuvvetli düşünsel tesir kabiliyetine sahip, bilişsel farkındalığı yüksek elit bir çehre kazandırmış olmasıdır.

İsrail devletinin kuruluşunu destekleyen Hannah Arendt'e, 1963'te İsrail'in Filistinliler üzerindeki baskıcı politikalara olan sert eleştirilerini sıraladığı *Eichmann in Jerusalem* kitabını yazdıran, 1983'te, *Fateful Triangle* adlı eserinde Noam Chomsky'ye, İsrail'in Filistinlilere yönelik saldırılarının ve toprak genişletme politikalarının, Batı'nın özellikle ABD'nin müdahaleci dış politikalarının bir sonucu olduğunu söyleyen, Greg Philo ve Mike Berry'ye, 2004 yılında hazırladıkları *More Bad News From Israel* adlı çarpıcı çalışmalarında İngiliz medyasının Filistin-İsrail çatışmasını kasten nasıl çerçevelediğini ve Batı medyasının İsrail yanlısı bir söylem kullandığını analiz ettirerek medya aracılığıyla kamuoyunun nasıl şekillendiği konusunda önemli bir tartışma başlatan bilişsel farkındalık bu entelektüel zümrenin aksiyolojik faaliyetlerinin bir sonucudur. Takdir edersiniz ki bazı sözlerin, muhtevanın derinliğinden ziyade kim tarafından edildiği çok daha önemlidir. Bu tarz durumlarda fail, mef'ûlü kapsar.

O vakitler, Filistin'in, toplumsal vicdanlarda uyandırdığı duyarlılığı ve ferdi/içtimai hassasiyeti aşarak her yönüyle evrensel bir gündem olmasının ve nihayet devlet statüsüne evrilmesini önu bu şekilde açılmıştı. Zira İsrail'in seksenler ve özellikle de doksanlı yıllar itibarıyla Filistin ve Lübnan'da din temelli radikal politikaları desteklemesinin ve yükseltmesinin ana sebebi de dünya genelinde entelektüel bir otoriteye ulaşan Filistin siyasetini sarsmaktan başka bir şey değildi. Bugün Hamas, Hizbullah ve İran'ın sahiplenme iddiasında olduğu Filistin siyasetinde bu saydığım figürlerin bilişsel ve düşünsel kabiliyetine erişebilecek uluslararası hüviyette herhangi bir "amatör" entelektüel figür görmemiz maalesef mümkün değil. Bu meselenin profesyonel uzmanı çok. Fakat kastettiğim tipoloji profesyonel "uzman" değil, kastettiğim tipoloji Edward Said'in çizdiği "amatör" entelektüel figür; yani bir nevi epistemiği "değer" ile işleyen aksiyolojik fikrî lider.

Yukarıda bahsettiğim portrelerin daha önce de bahsettiğim bir ortak yönü de hepsinin ya sol politik söyleme mensup olması ya da sola yakın bir söylem geliştirerek evrensel bir tarz-ı üslup sergilemiş olmasıdır. Örneğin Edward Said, hiçbir zaman kendisini sol bir figür olarak lanse etmese de kullandığı evrensel dil, bazı çevreler tarafından ona "sol" mensubiyetli bir aydın gözüyle bakılmasına sebep olmuştur.

Bunu neden söylüyorum? Çünkü Arafat dönemi Filistin siyasetinin bugüne nazaran çok daha aktif ve somut sonuçlar getirmesinin bir sebebinin de FKÖ'nün ve dönemin yukarıda zikrettiğim entelektüel kadrosunun sergilediği "seküler, sol" üslup olduğu kanaatindeyim.

Niyetimin sosyalizm methiyesi ya da sol güzellemesi yapmak olmadığını ifade etmeliyim. Ortadoğu'nun, en çok yerel entelijansiyaaya ihtiyaç duyduğuna, bu entelijansiyanın da etki kabiliyeti açısından seküler, sol merkezli olması gerektiğine dair düşüncemin kaynağı, ferdî/bireysel tercihler ile edinilme hakkı olan ideolojilerin, bunun yanında coğrafyanın ve sosyolojinin kendi gerçeklikleri içerisinde, düşünsel ihtiyaçlarının ve uluslararası mecrada temsil edilebilme fırsatlarının da göz önünde bulundurularak edinilmesi gerektiğine duyduğum inancımdan gelmektedir.

İdeolojilere olan ihtiyacın, özbilince dair kimlik edinimi noktasında sadece ferdî boyutu değil, o toplumun uluslararası temsil kabiliyetine, aksiyolojik değer üretimine ve entelektüel itibar kazanmaya yaptığı hayati etki açısından içtimai boyutları da vardır. Daha kısa ifade edeyim: İdeolojiler sadece bireysel tercihlerle değil, aynı zamanda toplumların ve coğrafyaların siyasi ve iktisadi gereksinimlerin yanı sıra entelektüel temsil ihtiyacının da belirlediği düşünsel formlardır. Dolayısıyla bugün Filistin siyasetinin dünya genelinde yeteri kadar etki uyandıramamasının ve özellikle İsrail'in işgalci politikalarını destekleyen Batı yönetimlerine arzu edilen uluslararası baskıyı yaratamamasının sebebi tam olarak budur.

Filistinlilere uygulanan mezalim ve soykırımın yarattığı insani kriz kadar Filistin meselesinin entelektüel camiada temsil edilememesi de aynı seviyede müstakil ve üzerine düşünülmesi gereken bir sorundur. "Filistin siyasetinin dünyada, özellikle de etiğin ve estetiğin konuşulduğu aksiyolojik ve entelektüel mecralarda birkaç münferit örnek hariç arzu edilen seviyede gündem olmasını engelleyen şey nedir?" sorusunu sormamız ve bu sorunun cevaplarını Roman Jakobson'un sistemleştirdiği dilin işlevselliğine dair modele bağlı olarak söylebilimin kitleleri harekete geçirici dinamikleri odağında düşünmemiz gerekiyor. Bugün özellikle Hamas tarafından uygulanan Filistin siyasetinin, Yaser Arafat ve entelektüel ekibi tarafından yürütülen bir zamanların evrensel Filistin politikalarının çok ama çok gerisine düştüğünü görmemiz gerekiyor.

İşte bu yüzden evrensel etki alanının tıpkı iki binli yıllara kadarki süreçte nispeten sağlanabildiği konjonktüre yeniden kavuşmak hatta ötesine geçmek için bölgede yerel, seküler entelijansiyanın tekrar söz sahibi olması ve bu entelijansiyanın da İsrail'in işgalci politikasını uluslararası düzlemde baskılayabilecek evrensel söylemi yeniden gündeme getirmesi elzemdir. Bu söylemin hüviyeti ve etki alanının genişliği itibarıyla çok kültürlülüğü de kapsamı gereken "sol, seküler" söylem olmalıdır. Tam bu noktada, Anglikan kilisesine mensup, aksiyoner bir kadın portre olarak Filistin Kurtuluş Örgütü içerisinde aktif görev almış, uzun yıllar Yaser Arafat'ın politik danışmanlığını yapmış ve Filistin Ulusal Yönetimi'nin eğitim bakanlığı görevini yürütmüş akademisyen Dr. Hanan Aşravi'nin temsil ettiği entelektüel/yerel tipoloji karşımızda bir örnek olarak durmaktadır.

İhtiyaç duyulan söylemin "sol, seküler" mahiyette olmasına yönelik kanaatimin izahı olarak dikkatlere sunmak istediğim bir gerçeklik var. Filistin siyasetinde bugün için kaybolan yerel entelijansiyanın tekrar var olması gerektiğine dair iddiamı neden "liberal, seküler" söyleme değil de "sol, seküler" söyleme yaslama ihtiyacı hissediyorum? Çünkü, sol politik praksis her ne kadar siyasi yönetimler ve sermaye güçleri tarafından tehdit olarak algılansa da "sol"

endeksli etik ve estetik nazariyeler her zaman için toplumlar ve özellikle entelektüel mecralar tarafından sempatiyle karşılanmıştır.

Türkiye, makro düzlemde görülen bu manzaranın mikro ölçekli çarpıcı bir örneğidir. Türkiye’de muhafazakâr ve milliyetçi siyasi kanat dönem dönem iktidara gelmişken ve bugün için de böyle bir politik konjonktür söz konusuken bu milliyetçi ve muhafazakâr iktidarların herhangi biri ülke yönetiminde hiçbir zaman iktidar olamamış sol praksisin etik ve estetik kudretine yani aksiyolojik potansiyeline erişememiş, “sol”un tesis ettiği kuvvette bir düşünce ve kültürel iklim oluşturamamıştır. Sol nazariyenin tesis ettiği bu kültürel ve düşünsel otoriteye sadece Türkiye’de değil özellikle Avrupa, Birleşik Devletler ve Latin Amerika toplumlarının kültür ve düşünce mecralarında da temaşa etmek gayet mümkündür.

İşte Filistin siyasetinde olması gerektiğini savunduğum entelektüel motivasyon ile dünya siyaset pratiğinde politik bir otorite olamamasına rağmen “sol” nazariyenin, etik ve estetik düzlemde birleştiği yer tam da burasıdır. Yani uluslararası etki alanı, evrensel temsil kabiliyeti ve harekete geçirici söylem potansiyeli... Peki neden liberal söylem değil? Sebebi çok basit.

Liberal söylem teoride evrensel olmasına rağmen pratikte durağan, harekete geçiricilik ve etki alanı oluşturmada doğası gereği heyecansız, dolayısıyla elverişsizdir. Doğasında barındırdığı politik heyecan ancak Adam Smith’in meşhur “*laissez-faire, laissez-passer*” deyişi miktarında olduğundan fitratında direniş psikolojisine uygun olmayan kavi bir rehaveti barındırır. Filistin siyasetinin ise durağanlığa değil, evrensel olduğu kadar aksiyoner bir söylem geliştirmeye ihtiyacı var. Bu ihtiyacı din temelli sınırlı politik üslubun sağlayamadığı yeterince ortada. Geriye Ortadoğu’nun politik dinamiklerini göz önüne aldığımızda hem evrensel temsil kabiliyeti olan hem de harekete geçirici, coşkun ve aksiyoner mahiyeti haiz bir tek söylem tarzı kalıyor.

Ayrı bir yazının konusu ama en azından birkaç cümle ile değinmek gerekirse, Filistin siyaseti özelinde yukarıda detaylandırmaya çalıştığım bu sınırlı söylem sorununun ortaya çıkardığı sosyal hassasiyet eksikliğinin en çarpıcı örneklerinden birisi de Türkiye’dir. Dünya toplumları nezdinde bu meseleye en çok sahip çıkması ve geniş düşünce kesimlerine yayılması beklenen Türk toplumunun sadece mütedeyyin/muhafazakâr ve İslamcı ideolojiye mensup belli bir kesiminin Filistin siyasetini sahiplendiği görülüyor.

Bunun altında yatan motivasyonel, aksiyoner ve reaksiyoner eksikliğin sebebi, ekseriyetle bu ideolojiye mensup düşünürlerimizin iddia ettiği gibi sadece, varlığını elbette inkâr edemeyeceğimiz toplumsal bilinç kaybı değildir. Daha önemli bir sebebi, Filistin siyasetinin belli bir ideolojiye hapsedilmesi, belli bir düşüncenin himayesine sıkıştırılmasıdır. Yani meselede maalesef ihtiyari ya da gayriihtiyari göz ardı edilen (ihtiyari olmasını düşünmek istemiyorum) esas dinamik, bu düşünürsü söz sahiplerinin şahit olmaya mecbur bırakıldığımız “*Öldürülen çocuklar ve kadınlar Müslüman olduğu için mi ses çıkarmıyorsunuz...!*” şeklindeki yargı içeren istifhamına cevaben şunu söylemeliyim:

Soykırımı uğratılan çocukların, kadınların, erkeklerin yani tümel manada insanın dini, dili, etnik kimliği olmaz. Tıpkı Doğu Türkistan’da Çin yönetimi tarafından sessiz soykırımı uğratılan Uygur halkının da öncül kimliğinin Türk değil, insan olduğu gerçeği gibi. Filistin

özelinde, tüm düşünce zümrelerini toparlayan ve birbirinden farklı politik görüş mensuplarını kapsayan bir konsensüsle bu işgal ve soykırma karşı topyekün toplumsal reaksiyona ulaşamamızın sebebini soykırma uğratılan Filistin halkının “Müslüman” olmasında değil, toplumsal bilincimizde ve dünya farkındalığımızda temaşa ettiğimiz epistemik ve aksiyolojik gerilemeyle birlikte, bu mezalimi sahiplenme yönteminde bizzat muhafazakâr/mütedeyyin ve İslamcı zümre tarafından kullanılan reaksiyoner söylemin belli bir düşünce kitlesine has sınırlı kesinlikte olması, bu reaksiyonun suistimal edercesine tek tipleştirilerek diğer siyasi görüşleri adeta dışlayıcı bir tarzda siyasal ve ideolojik temelli İslamlaştırılması ve en önemlisi bu ideolojik kitlenin eliyle toplumun genelinde son derece yanlış bir şekilde uyandırılan, “Filistin meselesi ile mevcut iktidarın varoluşsallığı arasındaki özdeşliğe” dayalı organik bağ algısında **DA** aramak gerekir.

İslamcı dostlarım kızacaklar ama görünen o ki, Filistin siyasetine Türkiye özelinde bugün en büyük zararı maalesef Filistin mücadelesini varoluşsal doktrin olarak gören İslamcılarla birlikte mevcut iktidarın gençlik ve kadın yapılanmaları vermektedir. Türk sosyolojisinin Filistin meselesine olan kayıtsızlığının sebebi, Filistin’in yanında olmakla iktidar partisinin destekçisi olmak arasında bir farkın görülmemesi gibi facia derecesinde yanlış bir algının topluma nüfuz etmesindeki siyasi etkenlerde aranmalıdır. Zira böylesine tuhaf bir algının oluşmasındaki etkenin sadece sosyokültürel bilincin kaybı olmadığını düşünüyorum.

Mesele geliyor, yine politik temsiliyetin evrenselliğinde, söylem praksisinin kitle bazlı etki alanını genişletme kabiliyetinde, etik ve estetik değerlerin ideal genelgeçerliğinde, politik söylemdeki sınırlı kesinliklerin işin sonunda arzu edilen etkili pragmatığe engel oluşunda ve entelektüel tipolojinin esasen neyi tanımladığında kilitleniyor. Düşünsel potansiyelimize vurulan bu kilidin anahtarını, idealize edilmiş ve tüm eksikliklerinden iflah olmaz bir kibirle münezzeh kılınmış sınırlı kesinlikteki ideolojik “tek”lik ve sadece”lik (*uniqueness/einzigartigkeit*)lerde değil, bilişsel ve düşünsel gerekliliklerin evrensel farkındalığında ve başkalarının gerçekliklerini görmemizi engelleyen sınırlı kesinliklerin ötesine geçebilme riskini “amatör” bir heyecan ve iştiaqla göze alabilme cesaretinde aramız gerekiyor.

İlteriş Kutlu, "Ortadoğu'nun Yalnızlığı: Entelektüel Temsiliyet Krizi"
<https://www.fikirtepedi.com/felsefe/ortadogunun-yalnizligi-entelektuel-temsiliyet-krizi/>
(Yayın Tarihi: 19 Ekim 2024).